

InDret

Responsabilitat de l'hereu pel pagament de la llegítima

Comentari a la STSJC 25/2002, de 12 de setembre

Joan Marsal Guillamet
Facultat de Dret
Universitat de Barcelona

Working Paper de Dret Català núm: 4
Barcelona, abril de 2003

www.indret.com

Sumari

- 1. Introducció**
  - 2. Els fets objecte del plet i la sentència de primera instància**
  - 3. La decisió de l'Audiència Provincial de Girona**
  - 4. Doctrina del TSJC: responsabilitat *ultra vires* o *intra vires* de l'hereu pel pagament de la llegítima**
- Bibliografia**

1. Introducció

En el Dret Civil de Catalunya, l'art. 366 del Codi de Successions (CS) estableix de forma programàtica que "l'hereu respon personalment del pagament de la llegítima". Amb tot, els arts. 373 a 375 CS, en seu d'inoficiositat, semblen donar a entendre que l'obligació de l'hereu ve delimitada pel "valor de l'actiu hereditari líquid", en facultar els legitimaris per demanar la reducció de llegats i, àdhuc, donacions si l'actiu hereditari és "insuficient" per pagar la llegítima. D'aquesta manera, caldria pensar que el principi de l'art. 366 CS és coherent amb el caràcter de dret de crèdit conferit a la llegítima, d'ençà la reforma operada per la llei 8/1990, que no en vincula el pagament als béns de l'herència i sí al seu valor.

A la pràctica, els supòsits en què es pot plantejar litigiositat per manca d'actiu hereditari líquid pel pagament de la llegítima són força migrats, atès que caldrà que el causant hagi realitzats donacions que siguin superiors en tres vegades a l'actiu hereditari, atesa la poca entitat, qualitativa i quantitativa, de la llegítima a Catalunya. És necessari, doncs, que el causant s'hagi després en vida de més del 75 % del seu potencial actiu hereditari. De tota manera, aquests supòsits es poden donar i ser especialment conflictius quan el propi hereu hagi estat el beneficiari de les donacions realitzades pel causant.

Aquest ha estat pròpiament el cas resolt pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya en la sentència de 12 de setembre de 2002 (MP: Antoni M. Bruguera i Manté), que comentem per als lectors d'InDret, en què es posa d'actualitat un principi successor del dret català força bescantat per -pretesament- inversemblant i superflu com és el del caràcter de continuador de la personalitat del causant que s'atribueix a l'hereu, el qual assumeix, a més, els seus actes propis (art. 1 CS).

2. Els fets objecte del plet i la sentència de primera instància

El Sr. Josep Maria V. R. va atorgar testament obert davant notari el 21 de febrer de 1979, en el qual instituï hereva universal la seva esposa, Sra. Concepció M. M., i ordenà llegats simples de llegítima a favor dels seus fills Ignasi, Concepció, Maria José i Joan Josep de V. M. En dates indeterminades, el causant atorgà plens poders en favor del seu fill gran en relació a diverses societats, el va ajudar a iniciar negocis i li va finançar unes qualificades com a “activitats lúdiques per l'època”. Per tal de salvaguardar el propi patrimoni de diversos avals atorgats en benefici del seu fill gran, entre 1983 i 1987, el Sr. Josep Maria va celebrar amb la seva esposa diverses compravendes simulades de béns immobles, així com també li va transmetre la seva íntegra participació en una societat anònima patrimonial que els pertanyia per parts iguals.

El Sr. Josep Maria V. R. va morir el 17 d'abril de 1991. Al cap d'aproximadament cinc anys i vuit mesos, el 13 de desembre de 1996, el seu fill gran va reclamar judicialment la llegítima individual i la declaració de nul·litat de les compravendes celebrades pel causant amb la seva esposa entre els anys esmentats. La demanda s'adreçà contra l'herència jacent del seu pare, la mare instituïda hereva i els seus germans colegitimaris. En la posterior fase de compareixença de les parts, el demandant -assistit per un nou advocat, diferent del que havia redactat la demanda- intentà reconduir el plet cap a l'estricta reclamació de la llegítima individual i, eventualment, la reducció de les donacions que fossin inoficioses. L'actor valorà la seva llegítima individual en 78.293.304 ptes (470552,23 €).

Deixant de banda un problema de legitimació passiva, al qual ens referirem a la fi del comentari, l'objecte del plet consistia en la determinació del valor del *relictum* i, especialment, del *donatum* als efectes de calcular la llegítima individual del demandant. En aquests termes, l'actor pretenia incloure en el *donatum* el valor dels béns venuts pel causant al seu cònjuge o a societats que, en obrir-se la successió, eren de la seva exclusiva propietat.

El Jutjat de Primera Instància núm. 5 de Figueres, en sentència de 3 de juny de 1999, va acollir la pretensió de l'actor a la reclamació de la llegítima, però reduint-la a 1.762.167 ptes (10.590,84 €). Com a conseqüència d'una sèrie de despropòsits processals i de fonamentació material, s'arribà a la conclusió que, tot i l'evidència de la simulació en les compravendes que havien dissimulat una autèntica donació, per causa del termini de caducitat de quatre anys de l'acció de nul·litat de l'art. 1.300 CC, no procedia ja declarar-les nul·les i incloure el seu valor per a obtenir la base de la qual detreure la quarta legitimària i la llegítima individual, a més de tenir en compte el termini de prescripció de cinc anys de l'art. 146 de la Compilació (CDCC) per a revocar les possibles donacions inoficioses. En paraules del jutge d'instància:

“no puede prosperar la petición de declaración de nulidad instada puesto que, a juicio del que hoy resuelve la acción ejercitada caducó al transcurrir con exceso el plazo previsto en los art. 1300 y siguientes del CC (...) más si acudimos al art. 146 de la Compilación de Derecho civil de Cataluña aprobada por Decreto legislativo 1/1984 de 19 de julio, se contiene en el último párrafo «l'acció per a demanar la nul·litat del testament per causa de preterició errònia o la reducció o supressió de dots i de donacions inoficioses prescriurà al cap de cinc anys a comptar des de la mort del causant», por lo que habiendo fallecido el causante el 17 de abril de 1991 y habiéndose interpuesto la demanda el 13 de

diciembre de 1996, también debe concluirse que la acción para revocar las posibles donaciones inoficiosas habría prescrito y que por tanto deben ser rechazadas las pretensiones” (FD 3r).

Per tant, es calcula la llegítima individual del demandat només a partir del *relictum*. No cal dir que en aquest cas el que procedia era “declarar” la simulació relativa de les comprades, sense afectar la validesa del negoci, i tenir en compte el valor dels béns objecte de les mateixes als efectes del còmput de la llegítima com a *donatum*. Una qüestió ben diferent era la relativa a la reducció de donacions per inoficiositat que només procedia en cas de manca d’actiu hereditari líquid per pagar la llegítima. És clar que s’hauria arribat a la mateixa conclusió si per comptes d’invocar la regulació de la llegítima continguda en el text de la CDCC de 1984, s’hagués aplicat – com han fet els tribunals superiors- la realment vigent en obrir-se la successió, és a dir, l’establerta mitjançant la llei 8/1990, de 9 d’abril, *de modificació de la regulació de la llegítima*.

3. La decisió de l’Audiència Provincial de Girona

Tant l’actor com els demandats van recórrer la sentència d’instància davant l’Audiència Provincial de Girona. En apel·lació, la part actora insistí en al seva pretensió a la llegítima individual que incloïa una necessària computació de les donacions dissimulades fetes pel causant. Els demandats insistiren en la caducitat de l’acció i en el fet que calia considerar imputables a la llegítima individual les quantitats rebudes en vida per l’actor del seu pare.

L’Audiència Provincial de Girona, Secció 1, en sentència de 31 de desembre de 2001 (MP: Carles Cruz Moratones), acollí la pretensió de l’actor a la seva llegítima individual per al còmput de la qual calia tenir en compte el valor del *donatum* més el *relictum*. Sobre la polèmica qüestió de l’acció realment exercitada, l’Audiència entengué que era la de reclamació de llegítima:

“aquesta ha de ser l’acció (la fonamental i principal de totes elles) que cal que la Sala estudiï i analitzi – com a motiu únic del recurs interposat pel demandant–, atès que la part demandant pot en qualsevol moment processal renunciar a alguna de les accions acumulades, i que això no comporti cap mena d’indefensió a la part contrària i sens perjudici del reflex que pugui tenir en matèria de la imposició de les costes” (FD 5è) .

Atès que l’Audiència valorà les donacions per un import de 1.044.304.276 ptes (6.276.395,11 €) i el cabal relicte en 63.607.649 ptes, conclougué que la llegítima individual de l’actor corresponia a 69.244.484 ptes, com a setzena part d’aquelles quantitats sumades, que l’hereva demandada havia de pagar amb interessos legals des de la data de la mort del causant, esdevinguda ja més de deu anys abans.

Pel que fa a la pretensió dels demandats que s’imputessin a la llegítima individual de l’actor les quantitats rebudes en vida del causant, l’Audiència entengué que es donava “una controvèrsia familiar: la mare i els germans consideren que el fill gran ja va tenir suficients ajuts per part de la família i que els va malbaratar, raó per la qual ara no té dret a reclamar res més de l’herència del pare” (FD 10è), però que de l’art. 131 CDCC (actual art. 359.2 CS) es desprèn que només es poden

imputar a la llegítima individual les donacions fetes amb atribució expressa d'aquest caràcter: una cosa és el còmput als efectes del càlcul i una altra és la imputació als efectes del pagament: les úniques donacions que s'exclouen en el còmput del *donatum* són les de l'art. 127.2.1 CDCC (actual art. 355.2.1 CS). Aquesta és una qüestió no prou clara a la pràctica legal a Catalunya atesa la influència en els operadors jurídics de la regulació radicalment oposada del Codi civil quant a imputació legitimària i col·lació hereditària.

4. Doctrina del TSJC: responsabilitat ultra vires o intra vires de l'hereu pel pagament de la llegítima

De la sentència de l'Audiència Provincial de Girona és palès que l'import atribuït a la llegítima individual de l'actor superava en prop de trenta-quatre mil euros l'actiu hereditari líquid, de manera que la condemna a pagar la llegítima a càrrec de l'hereva podia quedar en entredit per aquesta qüestió. Per això, l'hereva interposà recurs extraordinari per infracció processal i recurs de cassació davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya basats, fonamentalment, en la qüestió relativa a l'àmbit de la responsabilitat de l'hereu pel pagament de la llegítima, és a dir, si havia de satisfer del seu patrimoni personal l'escreix.

Pel que fa al recurs per infracció processal, l'hereva denuncià que l'Audiència incorregué en manca d'exhaustivitat i congruència atès que no es pronuncià "sobre que la responsabilitat de l'hereu pel que fa al pagament de les llegítimes es limita a l'import dels béns que componen el cabal hereditari" (FD 2n). El recurs no prosperà en aquest punt, atès que el TSJC entengué que en cap cas fou objecte de petició la decisió sobre aquest punt i el que realment plantejava l'hereva no era una qüestió processal sinó material, sobre la qual calia pròpiament resoldre el sentit del recurs.

En el recurs de cassació, la principal qüestió que es plantejà fou la de amb quins béns garanteix l'hereu (que no ha acceptat a benefici d'inventari) el pagament de la llegítima, és a dir, si la seva responsabilitat és *ultra vires* o *intra vires hereditatis*. Evidentment, l'hereva afirmà que és *intra vires*, restringida al *relictum*, posició reforçada en el cas per la inviabilitat de l'acció de reducció de les donacions per haver estat aquesta expressament renunciada en la instància a més de prescrita. El TSJC desestimà la pretensió de l'hereva i declarà el *donatum* afectat al pagament de la llegítima. Les particulars circumstàncies del cas permeten entendre que aquest *donatum*, determinant per obtenir la quantia de la llegítima, pertanyia al patrimoni de l'hereu, de manera que no calia recórrer als altres béns del seu patrimoni que no tenien el seu origen en el causant. El TSJC entengué que tant *relictum* com *donatum* queden aquí afectats al pagament de la llegítima, però no s'està de proclamar la responsabilitat "personal i íntegra de l'hereu pel pagament de la llegítima i el seu suplement", amb base a l'art. 138 de la CDCC i, ara, en l'art. 366 CS.

L'argumentació que se segueix en el Fonament de Dret 4rt és la següent: en funció del donatari, cal distingir les donacions fetes a estranys i a legitimaris (en la part no imputable a llur llegítima) de les fetes a l'hereu, a efectes de la seva impugnació per inoficiositat. Si el donatari no és hereu s'apliquen literalment els arts. 141 i 142 CDCC (vigents arts. 373 i 374 CS), en canvi:

“si el donatari és l'hereu del causant (i per tant no un tercer) no escau que el legitimari exerciti en contra seva ni les accions dels art. 142 i 143 de la Compilació ni cap d'altre per a rescindir les donacions i aconseguir la plena efectivitat del pagament de la llegítima perquè els béns que hagin estat objecte de tals donacions -o el seu valor- ja estan en el patrimoni de l'hereu i aquest respon personalment i íntegra del pagament de la llegítima i del seu suplement (art. 138 de la Compilació).

Conseqüentment la Sentència de l'Audiència que condemna la demandada com a hereva i donatària dels béns del causant a pagar a l'actor la llegítima quantificada en els termes de l'art. 127 de la Compilació i integrant-la amb el “*relictum*” (63.607.469 ptes) més aquell “*donatum*” (1.044.304.276 ptes.), en total 1.107.911.745 ptes, dividides per 16 (una quarta part a repartir entre els quatre germans), amb el resultat de 69.244.484 ptes. com a import que correspon a l'actor per la llegítima del seu pare, no ha infringit els preceptes ni els principis del dret successori català que a aquest motiu de cassació invoca, el qual, per tant, ha de ser rebutjat, perquè als efectes del còmput i quantificació de la llegítima, el “*donatum*” ha de ser considerat “*relictum*” (art. 127 de la Compilació), i l'hereu donatari, propietari d'aquell “*donatum*”, ha de pagar la llegítima (“*pars valorum bonorum*”) i el seu suplement (art. 138 de la Compilació) constituïda aquella per ambdós conceptes “*donatum*” i “*relictum*” (esmentat art. 127)” (FD 4rt).

No és inusual que es pugui aconseguir el resultat material que impedeix una norma com a conseqüència de l'aplicació d'una altra. Sense sortir de la regulació de la llegítima, l'art. 143.3 CDCC (actual art. 375.3 CS) ho contempla expressament: els creditors del causant no poden beneficiar-se de la reducció o supressió de donacions per infociositat, sens perjudici de procedir contra l'hereu que no hagi acceptat a benefici d'inventari i que resulti ésser l'afavorit per la reducció o supressió perquè és legitimari. En el nostre cas, l'acció de reducció o supressió de donacions per infociositat ha prescrit, per la qual cosa no es pot provocar la ineficàcia sobrevinguda de la donació. Ara bé, si tots els béns presents i futurs de l'hereu que ha acceptat purament i simple responen del pagament de la llegítima i del seu suplement, no té cap mena de transcendència que els hagi adquirit per títol oneros o lucratiu, del causant o d'un tercer.

Del paràgraf anterior ja es desprèn que la rellevància de la doctrina jurisprudencial no és en relació als donataris sinó a l'hereu que ha acceptat purament i simple. En seu de llegítima deferida, la humanitat es divideix entre legitimaris i estranys. I la persona a qui el testador hagi instituït hereva s'inclourà en un d'aquests dos grups: o és un legitimari a qui el testador li ha atribuït la llegítima individual mitjançant la institució d'hereu, o és un estrany -com en aquest cas, el cònjuge-. Quan l'art. 142.2 CDCC (avui, art. 374.2 CS) estableix l'ordre de reducció o supressió de donacions que resultin ser inoficioses no distingeix segons que el donatari hagi rebut alguna atribució patrimonial a títol universal o particular en la successió del donant. Quan el Tribunal aplica l'art. 138.1 CDCC (vigent art. 366.1 CS) entén que l'hereu (que no ha acceptat a benefici d'inventari) respon del pagament íntegre de la llegítima i del seu suplement també amb el seu patrimoni present i futur (art. 1.911 CC). És del tot irrellevant que, a més, sigui o no el donatari de la major part del patrimoni del causant. L'art. 138.1 CDCC s'aplica, doncs, amb caràcter general a tots els hereus, siguin o no legitimaris, i aquesta és l'especificitat de la doctrina establerta pel TSJC que, d'altra banda, no li era imprescindible establir perquè tot el *donatum* pertanyia aquí a l'hereu i no calia afectar el altres béns del seu patrimoni que no tinguessin origen ni en el *relictum* ni en el *donatum*.

L'art. 138.1 CDCC (vigent art. 366.1 CS) conté un dels principals objectius de la reforma de 1990. En el paràgraf II del Preàmbul de la llei 8/1990 es destaca la configuració de la llegítima com un dret personal del legitimari en contra de l'herència, per la qual cosa es prescindeix del concepte

d'afecció real contemplat en l'originari art. 140 CDCC. En aquest article s'establia que –com a conseqüència de l'afecció real dels béns hereditaris (vid. art. 15 LH)– el legitimari tenia acció real per a reclamar la llegítima i només acció personal per a reclamar-ne el suplement. Per aconseguir la voluntat expressada en el Preàmbul, l'art. 138 CDCC es podria haver redactat des del punt de vista del legitimari, amb un text semblant al següent: “el legitimari només té acció personal per exigir el pagament de la llegítima i del suplement d'aquesta”. Però es va redactar des del punt de vista de l'hereu. Quan el nou art. 138 CDCC estableix la responsabilitat personal de l'hereu està negant que tots els béns de l'herència siguin afectes al pagament de la llegítima i que el legitimari tingui acció real per a reclamar-la. És a dir, que el legitimari només té acció personal. Però de la seva lectura literal es pot concloure, com estableix la doctrina continguda en la sentència del TSJC comentada, que, a més a més, la responsabilitat de l'hereu que no ha acceptat a benefici d'inventari és *ultra vires*.

Cal advertir que la responsabilitat *ultra vires* de l'hereu en relació al pagament de les llegítimes en el Dret civil català ja s'havia sostingut doctrinalment, tant abans de la reforma de 1990 (Roca Trias), com després (Jou Mirabent). Però ni en un ni en altre moment hi havia unanimitat doctrinal. Hi ha opinions (Gete-Alonso Calera, Casanovas Mussons) –que compartim– que defensen la responsabilitat *intra vires* de l'hereu, amb independència que hagi acceptat purament i simple o a benefici d'inventari. L'art. 260.2 CDCC (actual art. 34.2 CS) no inclou les llegítimes entre les càrregues hereditàries de les que respon l'hereu amb el *relictum* i els seus propis béns (art. 260.1 CDCC, actual art. 34.1 CS). Només són càrregues hereditàries les despeses que generi el pagament de les llegítimes. En aquest sentit, és molt il·lustratiu que, dins les facultats dels marmessors universals, els paràgrafs 2 i 3 de l'art. 237 CDCC (actual art. 316 CS) distingeixin entre “satisfer deutes i càrregues hereditàries” i “pagar llegítimes”.

Com hem apuntat a l'inici d'aquest comentari, perquè es plantegi la responsabilitat personal universal de l'hereu pel pagament de les llegítimes caldrà que el *donatum* sigui tres vegades superior al *relictum*. Per això, la responsabilitat de l'hereu s'ha de vincular amb la regulació del pagament de les llegítimes i, especialment, amb l'acció de reducció o de supressió de llegats i de donacions per inoficiositat.

L'hereu està facultat per decidir si paga les llegítimes amb béns hereditaris o amb diners (art. 134.1 CDCC i art. 362.1 CS). L'opció és irrevocable i no es pot modificar sense el consentiment del legitimari (art. 134.2 CDCC i 362.2 CS). Aquesta norma pressuposa que l'alliberament de l'hereu s'ha de poder aconseguir utilitzant exclusivament béns hereditaris. Per això l'hereu (també el legitimari) pot reduir o fins i tot suprimir els llegats per inoficiosos. Certament, la legitimació només es confereix a l'hereu “quan no ha acceptat a benefici d'inventari” (art. 141.1 CDCC i art. 373.1 CS). La referència al benefici d'inventari és pertorbadora perquè pot suggerir que hi ha un diferent règim sobre la inoficiositat segons la modalitat de l'acceptació. Però no és així, perquè tot hereu –amb independència de com hagi acceptat, art. 225.3 CDCC i art. 273.3 CS– pot reduir els llegats excessius, i no hi ha cap mena de dubte que els llegats inoficiosos ho son.

Si després de la supressió dels llegats inoficiosos encara no s'han cobrat íntegrament les llegítimes individuals, els legitimaris (i no l'hereu) poden exercitar l'acció de reducció o supressió

de les donacions efectuades pel causant (art. 141.1 i 3 CDCC i art. 373.1 i 3 CS). La manca de legitimació de l'hereu per suprimir o reduir donacions per inoficiositat seria un indicatiu del seu alliberament. Si es negués l'anterior conclusió, caldria preguntar-se per què el supòsit que permet l'exercici d'aquesta acció és la insuficiència de béns en l'actiu hereditari líquid per pagar les llegendes i no la insuficiència del patrimoni de l'hereu. Si l'hereu que ha acceptat purament i simple té patrimoni suficient amb el que respondre del pagament de la llegítima, no s'hauria d'implicar el legitimari en la reducció o supressió dels llegats i de les donacions.

En relació a la reducció o supressió de les donacions, la doctrina és unànime sobre el caràcter rescissori de l'acció d'inoficiositat i, per tant, subsidiari. La subsidiarietat només s'adiu amb la responsabilitat *intra vires* de l'hereu en relació al pagament de les llegendes. Si la responsabilitat fos *ultra vires*, el legitimari (l'únic que pot exercitar l'acció) només s'hauria de poder dirigir contra els donataris un cop hagués exhaurit tot el patrimoni de l'hereu que va acceptar purament i simple. Prescindim, però, de la qüestió de la subsidiarietat, perquè és indubtable que el legislador pot introduir els matisos que vulgui a qualsevol acció rescissòria. Si l'hereu respongués *ultra vires*, l'existència de donacions inoficioses només operaria com a una excepció invocable per l'hereu per preservar el seu patrimoni propi de l'acció del legitimari. No és massa coherent que la prescripció de l'acció de supressió o de reducció de donacions per inoficiositat només perjudiqui definitivament el legitimari –l'únic que pot exercitar-la– quan l'herència s'ha acceptat a benefici d'inventari, mentre que si s'ha acceptat purament i simple encara li quedarà el patrimoni propi de l'hereu. Això és el que ha succeït en aquest plet, amb la peculiaritat que l'hereu també era el donatari de les donacions que s'haurien hagut de suprimir per inoficiositat si l'acció no hagués prescrit. Però la norma invocada és general i, per tant, la solució seria idèntica encara que l'hereu no fos donatari o, essent-ho, la donació no fos la primera que s'hagués de suprimir o reduir. I això perquè el TSJC s'hi ha volgut pronunciar expressament.

La qüestió de la responsabilitat *ultra vires* o *intra vires* de l'hereu posa de relleu la peculiaritat de la llegítima. Des de la reforma de 1990, és un dret de crèdit que atribueix la llei als familiars més propers al causant de la successió (art. 122 CDCC i art. 350 CS). En la reclamació de la seva llegítima individual, els legitimaris ocupen una posició intermèdia entre els creditors per deutes contrets pel causant i els afavorits pel testador amb un títol particular, successori o no. Malauradament, aquesta peculiaritat no té sempre reflex en el dret successori català. Així, a la regulació dels efectes de l'acceptació a benefici d'inventari, l'art. 263 CDCC (actual arts. 35 i 36 CS) només distingeix entre creditors hereditaris i legataris.

La responsabilitat *intra vires* apropa la posició dels legitimaris a la dels legataris i dels donataris *mortis causa*, tot i que ocupa una lloc preeminent, atès que els mateixos legitimaris poden reduir i àdhuc suprimir legats i donacions per inoficiositat. En canvi, qui defensa la responsabilitat *ultra vires* en el pagament de la llegítima equipara els legitimaris amb els creditors del causant, malgrat que aquests siguin preferents (en la determinació de la llegítima, es dedueixen del cabal relicte els deutes del causant, art. 355.1^a CS). Cal recordar que l'hereu que ha acceptat purament i simple respon amb el seu (únic) patrimoni propi (incrementat amb el cabal hereditari) dels deutes del causant en què s'ha subrogat com a conseqüència de l'acceptació. Però en el deute legitimari no hi ha subrogació de l'hereu. Per al causant de la successió, la llegítima és una limitació que la llei

imposa a la seva liberalitat, tot i que inexigible en vida. Fer que el patrimoni propi de l'hereu hagi de respondre de la infracció d'aquesta limitació és una mesura excessiva, màxim quan ja es confereix al legitimari un mecanisme per aconseguir la indemnitat del seu dret: les accions d'inoficiositat. El que el legislador podria plantejar-se és la conveniència d'estendre aquesta protecció als legitimaris que no són prou diligents en la reclamació del seu dret, mitjançant la igualació dels terminis de prescripció de l'acció de reclamació de llegítima i de les accions d'inoficiositat

No podem acabar aquest comentari sense fer una referència a la qüestió de la legitimació passiva en el moment d'interposar la demanda en primera instància. El legitimari va interposar les esmentades accions contra els seus germans, la seva mare i l'herència jacent del seu pare. A la contestació de la demanda, tant els germans com la mare varen al·legar manca de legitimació passiva. Prescindim de la qüestió dels germans, tot i que la intervenció dels colegitimaris en el procés és un aspecte de gran interès (tots detreuen la llegítima d'una única quarta, per la qual cosa no seria coherent que les llegítimes individuals fossin diferents) i que suscita litigiositat (per exemple STSJC 10/1994, de 3 de setembre). En relació a l'acció de reclamació de llegítima, és evident la manca de legitimació passiva de la instituïda hereva que no ha acceptat la seva delació. El defecte va ser subsanat entre la contestació de la demanda i la compareixença perquè la instituïda hereva va acceptar com a conseqüència d'un expedient de jurisdicció voluntària sobre *interrogatio in iure*. És a dir, el defecte fou subsanat per la conducta de qui l'havia denunciat. *Quid iuris* si la instituïda hereva hagués repudiat la seva delació? S'hauria obert la successió intestada amb els quatre germans cridats conjuntament al *relictum*, gravat amb l'usdefruit vidual, i amb l'obligació de col·lacionar en el moment de la partició les donacions rebudes del causant. Atès que fins i tot en aquests casos els legitimaris-heraus intestats poden reduir les donacions per inoficiositat (Para Martín), la seva pretensió hauria ensopegat amb l'excepció de prescripció de l'acció que podria al·legar la donatària.

Bibliografia

Anna CASANOVAS MUSSONS, "La llegítima" a Ferran BADOSA COLL (coord.), *Compendi de Dret civil català*, Barcelona, 1999.

M. del Carmen GETE-ALONSO CALERA, "Comentari a l'art. 260 CDCC", a Manuel ALBALADEJO GARCÍA, *Comentarios al Código civil y Compilaciones forales. Tom XXIX-3º*, Madrid, 1986.

Lluís JOU MIRABENT, "Comentari a l'art. 366 CS", a Lluís JOU MIRABENT (coord.), *Comentarios al Código de Sucesiones de Cataluña. Tom II*, Barcelona 1994.

Antonio PARA MARTÍN, "Legítima y sucesión intestada", a ÀREA DE DRET CIVIL DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *Setenes Jornades de Dret català a Tossa*, Girona, 1994.

Encarna ROCA TRIAS, "Comentari a l'art. 137 CDCEC", a Manuel ALBALADEJO GARCÍA, *Comentarios al Código civil y Compilaciones forales. Tomo XXVIII-2º*, Madrid, 1982.